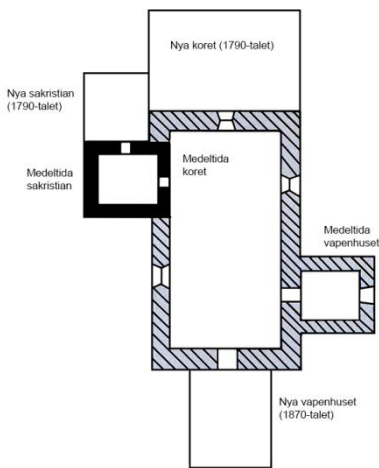

Kan Fläckebo äldre sakristia ha varit platsen för Rörbo (Axholm) medeltida gravkor - "Dimbokoret"? Funderingar kring ett intressant jordfynd för 100 år sedan.

De två mellersta valven i Fläckebo kyrka anses tillkomna i slutet av 1400-talet. Merparten av kyrkans medeltida träskulpturer inklusive triumfkrucifixet anses också härröra från detta tidsskede. Dock inte en sittande "helig konung" som har daterats till 1300-talet och därmed bör ha funnits i en äldre kyrkobyggnad av åtminstone samma ålder.

I planritning som gjordes 1777 över Fläckebo kyrka (1) ser man att dåvarande sakristians väggar är tunnare än kyrkans övriga väggar. Det har därför antagits att dåvarande sakristian skulle kunna vara kvar efter en äldre kyrka som sedan på 1400-talet blivit överbyggd - de nuvarande två medeltidsvalven (2).

Planskiss av Fläckebo kyrka

Helig konung 1300-talet Foto: Hans E. Larsson

Denna äldre sakristia revs och ersattes med den nuvarande i samband med att även det gamla koret revs och ersattes med ett nytt i den tillbyggnad åt öster som gjordes på 1790-talet. De två gravplatser som fanns i det äldre koret (kyrkoherdegravnen och Axholmsgravnen) blev därvid igenösta (3) och Axholmsgravhällen ("Dimbostenen") fick utgöra trappsten upp till det nya koret innan den 100 år senare blev inmurad på sin nuvarande plats i södra

korväggen. I visitationshandlingar i domkapitelsarkivet (4) omtalas år 1766 Axholmsgraven som "bristfällig och förfallen" och i samma källa framgår också att gravhällen redan då var "sönder och sprucken tvärt öfver". Denna skada bör alltså ha skett i ett skede innan 1766. Kanske vid en tidigare flyttning från en plats som inte endast utgjorts av en gravsten utan av ett eget gravkor? Som ett litet sidoskepp i den första 1200/1300-talskyrkan, men som senare istället kommit att fungera som sakristia (den som är markerad med tunnare väggar i ovanstående planskiss) till dess att en ny sådan byggdes på 1790-talet??. Gravhällen finns avritad vid tiden kring 1710 av vår dåvarande historieintresserade kyrkoherde Lars Höijer (5) och han skriver där att gravstenen är lagd över "Margareta Dimbo" trots att han i sin avritning ej nämner detta namn utan istället skrivit såsom det står på stenen, nämligen "Margareta de Röre" (Margareta från Rörbo). Se bild!

Underkanten på den i södra korväggen inmurade gravhällen över "Margareta de Röre" (död 1333).

Foto: Hans E. Larsson

Men varifrån härrör namnet Dimbo? Inget ortnamn här i socknen kan knytas till detta - förutom en hörsägen att en väg vid namn "Dimbovägen" skall ha lett från Rörbo och ut över sankmarkerna i riktning mot Ersbo och kanske vidare mot Svanå. Denna muntliga uppgift måste ha funnits redan år 1801 eftersom den då omtalas i ett visitationsprotokoll i domkapitelsarkivet (3). Anknypningen till Rörbo är intressant eftersom Axholms forna slott enligt anteckning på en karta år 1683 (6) skall ha blivit "transporterad" till Braeholmen från Rörbo där sätesgården anges tidigare ha legat. Att Rörbo under medeltid varit en storgård av betydelse framgår också i många arkivkällor (7) där man kan utläsa att första kända (år 1336) ägaren Ingebjörns söner Lars och Karl stått högt i samhällshierarkin och bl.a. innehavt fogdebefattningar över Västmanland och Dalarna.

För 100 år sedan gjordes ett intressant jordfynd. Vid grävning "invid kyrkan" påträffades ett silverpläterat kisthandtag med rik ornamentering. Se bild!

Det silverpläterade kisthandtaget.

Foto: Hans E Larsson

Handtaget måste ha överlämnats till kyrkoherde H.O. Thorvall, ty denne skänkte det år 1917 till Länsmuseum i Västerås (8). En spännande fråga är ju vad "invid kyrkan" står för. Tyvärr inga uppgifter om detta. Har grävningen skett på platsen för den tidigare sakristia som revs på 1790-talet? Upphittaren av handtaget skall ha angivit att det påträffats invid en ekkista märkt 1388. Men verkar för mig osannolikt att kistan själv, i träet, skulle ha varit märkt med årtal (och därtill legat i jord 120 år om artikel-rubrikens antagande är riktigt!). Kanske är det istället så att handtaget kopplats ihop med "Dimbogravstenen" som ju är daterad 1333 och detta årtal har blivit antecknat någonstans och sedan fellästs som 1388? I så fall ett stöd för att Dimbograven varit knuten till en muntlig tradition att ha legat i närheten av just fyndplatsen! Det verkar inte ha varit helt ovanligt förr att gamla gravkor utnyttjades till sakristia.

- 1) Gunnar Ekström: Västerås stifts herdaminne del I
- 2) Gunnar Redelius beskrivning av Fläckebo kyrka (1976)
- 3) Västerås domkapitelsarkiv, ser. E4a vol. 16b. År 1801
- 4) Västerås domkapitelsarkiv, ser. F3a. År 1766
- 5) Landsarkivet i Uppsala. Fläckebo kyrkoarkiv vol. O:5
- 6) Lantmäteristyrelsens arkiv
- 7) Riksarkivet, SDHK
- 8) Länsmuseum, reg.nr 1294